

For en tid tilbake foregikk der en diskusjon innen NAGS angående registrerings- og vernearbeid og hvilke retningslinjer som burde legges til grunn for dette. NAGS-formann Knut Eldjarn sendte i den anledning en vurdering av denne saken til de enkelte medlemsforeningene hvor en del interessante momenter ble belyst. Denne artikkelen burde ha interesse for alle mineralsamlere, og vi gjengir den derfor her i sin helhet.

REGISTRERING AV MINERALFOREKOMSTER OG ISK-MINERALOGISK-GEOLOGISK VERNEARBEID

Det har i de siste årene vært skrevet mye om nødvendigheten av å bevare våre mineralforekomster og andre severdigheter fra Norges geologiske historie. Til nå har særlig uvettig mineralsamling og kommersiell mineralvirksomhet vært i søkelyset, men dette problemet må ses i en større sammenheng. Den teknologiske utvikling med inngrep i naturen er en større trussel mot en rekke av våre verneverdige mineralforekomster, og fornuftig mineralsamling i privat eller offentlig regi er også en viktig del av vernearbeidet. Det er således ingen motsetning mellom mineralogisk vernearbeid og mineralsamling. Men mineralforekomstene må forvaltes fornuftig med sikte på å gi glede og nytte også til de neste generasjoner.

Det er viktig å huske at den vitenskapelige nytten kun er en liten del av dette bildet. Samlerglede, naturopplevelse og generell folkeopplysning er verdier som følger amatørernes virksomhet. Bearbeiding av naturens egne skatter til smykker og andre prydgjenstander er også en del av bildet.

Registrering av forekomster

Det er viktig å samle informasjon om våre mineralforekomster, slik at disse kan gjøres lettere tilgjengelig både for vitenskapelig interesserte og for amatør-samlere. Dessuten vil lokalmuseer og skoler ofte kunne dra nytte av slike informasjoner i sin utdannings- og informasjonsvirksomhet. Kun i særtilfeller vil det være riktig forvaltning av kunnskaper om mineralforekomster å deponere denne i en lukket databank av den type museet i Oslo har opprettet. Ofte vil en åpen informasjon til alle interesserte være den beste garanti for at forekomsten blir undersøkt og at interessant materiale kan bli innsamlet til glede både for amatør-samlere eller til bruk i skoler eller museer.

Vern av forekomster og innsamlet materiale

Mange mineralforekomster vil kun være tilgjengelig i kortere tid på grunn av anleggsvirksomhet - og det beste vern av slike forekomster er å innsamle mest mulig materiale og opplysninger om forekomsten og dens mineralogi mens den ennå er tilgjengelig.

Når det gjelder slike forekomster som vi kjenner i tilknytning til vei-arbeider, gruvedrift, drift i steinbrudd og pukkverk, boligbygging, tunnellarbeid m.m. vil det være riktig mineralvern at flest mulig får samle mest mulig materiale fra forekomstene. Det er imidlertid en forutsetning at det innsamlede materiale forvaltes fornuftig og at det i nødvendig grad stilles til disposisjon for folkeopplysning og vitenskapelig arbeid.

Noen forekomster vil imidlertid være så sårbare for uvetting mineralsamling at ulike vermetiltak bør settes i verk for å begrense beskatningen av forekomsten. Men som nevnt vil det kun i særtilfeller ha noen hensikt å stenge forekomsten helt for innsamling av materiale. Andre mer aktuelle tiltak vil være: Forsiktighet med spredning av informasjon om forekomster, oppslag av informasjonsplakater som oppfordrer til å begrense innsamling og ikke ødelegge geologiske strukturer som kan glede den neste som besøker forekomsten.

Amatørgeologenes ansvar

Den enkelte samler og de lokale amatørgeologiske foreninger har store uløste oppgaver når det gjelder registrering og vern av mineralforekomster. I vernearbeidet må det dessuten være en hovedmålsetting å bevare forekomster tilgjengelige for interesserte amatør-samlere. Av den grunn foreslås opprettet egne registrerings- og verneutvalg i lokalforeningene. Til disse utvalgene kan foreningene utpeke aktive mineralsamlere som har størst forutsetninger for å utføre registrering- og vernearbeidet og som kan samarbeide med eventuelle lokale tillitsmenn som Geologisk museum i Oslo har utpekt. Disse utvalg kan påta seg en rekke arbeidsoppgaver som:

- Registrering av aktuelle mineralforekomster innen et geografisk område.
- Innsamling av geologisk referansemateriale om disse forekomster (i samarbeid med foreningens "bibliotekar").
- Innsamling av mineraler og bergarter fra disse forekomster som kan brukes i foreningens studiearbeid eller stilles til disposisjon for lokale museer og skoler.
- Samarbeide med skoler/lokalmuseer/fylkesmuseer om oppbygging av geologiske samlinger som kan brukes i folkeopplysningen og undervisningen.
- Gjøre avtaler med grunneiere om rett til innsamling av materiale og eventuelle betingelser for samling.
- Ta skritt for å verne eller begrense beskatningen av enkelte utsatte forekomster.
- Følge med i veibygging, boligbygging og annen anleggsvirksomhet i geologisk interessante områder og sammen med foreningens øvrige medlemmer bidra til å samle informasjon og mineralstoffer fra slike truede forekomster.

- Hjelpe foreningens turgruppe til å finne egnede forekomster for foreningens organiserte turer.
- Sette opp informasjonsplakater ved interessante forekomster eller forekomster som bør beskattes forsiktig. Eventuelt sammen med skoler eller folkeopplysningsorganisasjoner kan det legges opp naturstier med faste geologiske opplysningsplakater på bestemte poster i terrenget.
- Opplæring av samlere til å verne om sine innsamlede stuffer og det informasjonsmateriale som følger med (lokalitetsdata, geologiske opplysninger om forekomstene m.m.)
- Registrering av private samlinger i distriktet som inneholder bred representasjon fra enkelte forekomster som kan få vitenskaplig interesse.

Dette er bare enkelte forslag til oppgaver som registrerings- og verneutvalgene kan arbeide med, og de enkelte lokalforeninger kan sikkert komme med flere forslag. Det er imidlertid viktig at utvalgene fungerer med medlemmenes fulle tillit, slik at informasjonen fra medlemmene blir overlatt utvalget. Derfor bør alt innsamlet materiale og alle innsamlede opplysninger være tilgjengelig for foreningens medlemmer, og i mange tilfeller kan det være aktuelt for utvalgene å skrive om spesielle forekomster i NAGS-nytt. Hvis slike utvalg blir opprettet, vil selvsagt NAGS-nytt være åpen for artikler om hvilke erfaringer de enkelte foreninger gjør med dette arbeidet.

Knut Eldjarn

GULLSMED F.I. EEG
 (inneh. Arne H. Eeg)
 "Stengruben", Dronningensgt. 27,
 Oslo 1
 Tlf.: 41 74 74

FORUTEN VANLIG GULLSMEDFORRETNING, ER VÅR
 SPESIALITET DIAMANTER OG ANDRE SLEPNE STENER.

-

VI FØRER OGSÅ SJELDNE SLIPTE STENER.

-

ASSORTERT UTVALG I STENKJEDER. DYRERE MINERALER.

-

VI LAGER RINGER M.M. PLASTESKER FOR MINERALER.

-

EGEN STENAVDELING.